

O‘ZBEK TILI HAMDA HUQUQ FANININI O‘QITISHDA ZARURIY BILIM HAMDA KO‘NIKMALARINI O‘QUVCHILAR ONGIDA SHAKLLANTIRISHNING MUHIMLIGI

Ismatova Munavvar Yunus qizi

Qiziltepa tumani 2-son kasb-hunar maktabi
Tarbiya va davlat huquqi asoslari fani o‘qituvchisi

Sobirova Guloyim Bahodirovna

Qiziltepa tumani 2-son kasb-hunar maktabi Ona tili fani o‘qituvchisi

ANNOTATSIYA

Maktab ta’limi tarixida nimani o‘qitish va qanday o‘qitish masalalari asosiy muammolardan biri bo‘lib keldi va shunday bo‘lib qolmoqda. Bular garchi alohida-alohida masalalar sanalsa-da, ammo aslida bir-biri bilan chambarchas bog‘langandir. Ta’lim samaradorligi ma’lum darajada ana shu ikki masalaning o‘z yechimini to‘g‘ri topa olishi bilan belgilanadi.

Kalit so‘zlar: Oliy Majlisga Murojaatnomasi, O‘zbekiston Respublikasi, “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni, “O‘zbek tilining davlat tili sifatidagi nufuzi va mavqeiyni tubdan oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5850-son Farmoni, Huquqshunoslik.

АННОТАЦИЯ

В истории школьного образования вопросы, чему и как учить, были и остаются одной из главных проблем. Хотя эти вопросы считаются отдельными, на самом деле они тесно связаны друг с другом. В определенной степени эффективность образования определяется умением найти решение этих двух проблем.

ABSTRACT

In the history of school education, the issues of what to teach and how to teach have been and remain one of the main problems. Although these are considered separate issues, they are in fact closely connected with each other. To a certain extent, the effectiveness of education is determined by the ability to find a solution to these two issues.

Davlatimiz rahbarining Oliy Majlisga Murojaatnomasida “Biz o‘z oldimizga mamlakatimizda Uchinchi Renessans poydevorini barpo etishdek ulug‘ maqsadni

qo‘ygan ekanmiz, buning uchun yangi Xorazmiylar, Beruniylar, Ibn Sinolar, Ulug‘beklar, Navoiy va Boburlarni tarbiyalab beradigan muhit va sharoitlarni yaratishimiz kerak”¹, degan muhim vazifa qo‘yildi.

Yangilanish davrida O‘zbekiston Respublikasining yangi tahrirdagi “Ta‘lim to‘g‘risida”gi Qonuni hamda Davlatimiz rahbarining Farmon va Qarorlari o‘zbek tilini o‘rganish, uning davlat tili maqomini mustahkamlash, mamlakatimiz va jahonda keng targ‘ib qilish ishlarini yangi bosqichga ko‘tarishda muhim tarixiy qadam bo‘ldi. “Hamda buni huquqiy jihatdan mustahkamlash maqsadida O‘zbekiston Respublikasining “Ta‘lim to‘g‘risida”gi Qonuni, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi “O‘zbekiston Respublikasi xalq ta‘limi tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-5712-son Farmoni, 2019-yil 21-oktabrdagi “O‘zbek tilining davlat tili sifatidagi nufuzi va mavqeyini tubdan oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5850-son Farmoni, 2020-yil 20-oktabrdagi “Mamlakatimizda o‘zbek tilini yanada rivojlantirish va til siyosatini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-6084-son Farmoni, 2020-yil 29-oktabrda qabul qilingan qilindi.

Ma‘lumki, 2019-yil 29-aprelda qabul qilingan “O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta‘limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi”da ta‘limning mazmuni va metodlarini yangilash muhim vazifa sifatida belgilangan.”²

“Ta‘lim to‘g‘risida”gi Qonuniga muvofiq, umumta‘lim fanlarini o‘qitishning uzluksizligi va izchilligini ta‘minlash, zamonaviy metodologiyasini yaratish, umumiy o‘rta va o‘rta maxsus, kasb-hunar ta‘limi davlat ta‘lim standartlarini kompetensiyaviy yondashuv asosida takomillashtirish, o‘quv-metodik majmualarning yangi avlodini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etishni tashkil etish maqsadida Vazirlar Mahkamasi qaror qiladi. o‘zbek adabiyotining eng sara namunalari, o‘zbek xalqining tarixiy, madaniy hayoti, jahon madaniyatiga va milliy madaniyatga hissa qo‘shgan buyuk allomalar ijodiy merosini o‘rganish orqali milliy qadriyatlarga hurmat bilan munosabatda bo‘lish malakasini rivojlantirishdan iborat.

Ko‘p tillarni bilish, albatta, yaxshi, ammo ona tilini bilish jamiyat taraqqiyotini belgilovchi omillarning eng muhimlaridan biri hisoblanadi. Tilni rivojlantirish, jamiyatda undan foydalanishni qulaylashtirish, uni madaniyat, san‘at va fan tiliga aylantirish boshqa ko‘plab muhim sohalarning o‘shida asosiy omil bo‘lib xizmat qiladi. Shularni chuqur anglagan adibimiz Xurshid Davron o‘zbek tilining rivoji haqida kuyunib shularni yozgan edi: "... o‘zbek tilining kelajagi shu tilda so‘zlovchi xalq ijodiy

¹ O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. 2018-yil 28-dekabr.

² 2019-yil 29-aprelda qabul qilingan “O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta‘limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi”

tafakkurining quvvatiga bog'liq. Bu tafakkur harakatda bo'lgandagina muvaffaqiyatga erishadi".

Huquqni o'qitish metodikasi o'z predmeti sifatida huquqni o'qitishning uslubiy usullari, vositalari, huquqiy sohada malaka va xulq-atvorni shakllantirishga ega. Bu maktabning "Huquq" fani uchun huquqiy material tanlab oladigan va umumiy didaktik nazariya asosida jamiyatda huquqiy madaniyatni shakllantirishning uslubiy vositalarini ishlab chiqadigan ilmiy fandır. Huquq fanini o'qitish metodikasi ta'lim jarayonini takomillashtirish imkonini beradi. Kasbiy o'qituvchi o'z yutuqlaridan foydalanib, xatoga yo'l qo'ymaslik, jamiyat hayotida o'zining munosib o'rnini egallaydigan chinakam savodli, bilimli kadrlarni tayyorlashi mumkin. Hech kimga sir emaski, bugungi kunda biznesni muvaffaqiyatli yuritish, mamlakat siyosiy hayotida faol ishtirok etish yoki oddiygina yaxshi daromadga ega bo'lish imkonini beruvchi yuridik bilimdir.

O'quvchilarda konstitutsiyaviy burch, majburiyatlarni bilish va ularga rioya qilish ko'nikmasini hosil qilish, o'z xatti-harakatlarini belgilangan me'yorlar doirasida tartibga solish va boshqara olishni tarbiyalashdan iborat. Umumiy o'rta ta'limi muassasalarida davlat va huquq asoslari va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi muassasalarida huquqshunoslik fani bo'yicha ta'lim muassasalari bitiruvchilariga qo'yiladigan malaka talablarini chuqur o'rganish muhim hisoblanadi.

"Shu o'rganish jarayonida o'quvchilarda:

- Huquqiy ongga ega bo'lish kompetensiyasi
- Konstitutsiya, davlat, huquq, burch, majburiyat, fuqaro, inson, qonun, axloq, odob kabi huquqiy tushunchalarning mazmunini;
- huquq va huquqqa zidlik haqida ma'lumot ;
- axloq va huquq qoidalarini;
- bola huquqlari, voyaga yetmaganlik, mehnat huquqi, oila huquqi, fuqarolik huquqi kabi tushunchalarning mazmunini;
- Jamiyat, davlat va huquqning paydo bo'lishi, huquqbuzarlik va ularning belgilari haqida ma'lumot bera oladi;
- inson va fuqarolarning konstitutsiyaviy huquq va burchlarini ;
- hokimiyat va uning bo'linish prinsiplari, belgilari, fuqarolik jamiyati, huquqiy davlat va uning asoslarini tushuntira oladi;
- O'zbekiston Respublikasi fuqarolik, mehnat, ma'muriy va jinoyat qonunchiligida belgilangan voyaga yetmaganlarga oid huquqlarni va cheklovlarni biladi;
- O'zbekiston Respublikasining protsessual qonunchiligida belgilangan voyaga yetmaganlarning huquqlarini, huquq sohalari haqida ma'lumotga, huquqiy voqea va hodisalarni idrok qiladi, tushunadi, tushuntirib bera oladi; kundalik faoliyatida vujudga

keladigan turli vaziyatlarni huquqiy jihatdan to'g'ri baholab, maqbul qaror qabul qila oladi".¹

So'nggi yillarda kichik yuridik xodimlar tayyoyorlashga, yuridik xizmatlarni kuchaytirish maqsadida tashkil etilgan yuridik kollejlarning ham texnikum darajasiga o'tkazilishi hamda mazkur yuridik texnikumlarda ham 2020-2021 o'quv yilidan o'qitishning modul tizimi joriy etilishi ta'limga innovatsion yondashuvlardan biri bo'ldi. "2020-yil 30-oktabrda "O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi yuridik texnikumlari faoliyatini takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi hukumat 5987-sonli qarori⁷ qabul qilingan edi. Ushbu qarorda yuridik texnikumlarga o'qishga qabul qilish tartibi to'g'risidagi Nizom tasdiqlanib, unda texnikumlarga abituriyentlarning hujjatlarini qabul qilish, kirish imtihonlarini o'tkazish tartibi, kirish imtihonlari natijasi bo'yicha berilgan apellatsiyalarni ko'rib chiqish hamda ularni o'qishga qabul qilish normativlari aniq ko'rsatib o'tilgan edi".²

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. 2018-yil 28-dekabr.
2. 2019-yil 29-aprelda qabul qilingan "O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepiyasi"
3. Urumov A.V. "Davlat va huquq nazariyasi" fanini o'qitishning didaktik tamoyillari / Urumov A. V. // Yuridik ta'lim va fan.-2010. - N 3.-S. 25-29.
4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 27-apreldagi 243-sonli qarori tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 28.04.2021-y., 09/21/243/0388-son)

¹ O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 27-apreldagi 243-sonli qarori tahririda — Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 28.04.2021-y., 09/21/243/0388-son)

² Urumov A.V. "Davlat va huquq nazariyasi" fanini o'qitishning didaktik tamoyillari / Urumov A. V. // Yuridik ta'lim va fan.-2010. - N 3.-S. 25-29.